

KORONAVİRÜS (COVID-19) KRİZİ ve İNOVATİF BİR VARLIK VERGİSİ

CORONAVIRUS CRISIS (COVID-19) AND AN INNOVATIVE WEALTH TAX

Mesut KÜSEN*

ÖZ

Dünyada ülkeler 2001 ve 2008-2009 yıllarında yaşanan küresel ekonomik krizin yaralarını henüz sarmaya çalışırken, ortaya çıkan Koronavirüs (COVID-19) kriziyle mücadele etmek için yaptıkları harcamalar nedeniyle yüksek bütçe açıkları meydana gelmiştir. Buna karşılık olarak bütçe dengesini kurmaya çalışan ülkeler bütçe açıklarını kapatmak için borçlanma, kamu harcamalarını kısma, karşılıksız para basma veya vergi gelirlerini artırma gibi yollarla çözüm bulmaya çalışmaktadırlar. Muhakkak ki bu çözüm yollarının kısa ve uzun vadede zararları olacağından atılacak her adım gelecek nesillerin üzerine bir yük getirmekte ve hükümetleri çıkmaza sokmaktadır. Bu çalışmamızda Koronavirüs (COVID-19) krizi nedeniyle oluşan bütçe açıklarının kapanmasında yeniden tasarlanacak bir Varlık Vergisi'nin başarılı olup olamayacağı ele alınmıştır.

ABSTRACT

While countries trying to recover from the global economic crises faced in 2001 and 2008-2009, high public budget deficits have occurred due to fight against the Coronavirus (COVID-19). States try to find ways to balance these deficits, such as borrowing, minimising public expenditures, issuing fiduciary notes and increasing tax revenues. Since these solutions will inevitably create harms in short and long terms, each step will also put extra pressure on next generations and corner governments. This study discusses the potential success of redesigned wealth tax in reining deficits that have occurred due to Coronavirus (COVID-19).

Keywords: Wealth tax, COVID-19, Coronavirus crisis, innovation

JEL Classification Codes: H20, H25, H26

* Vergi Müfettişi, Hazine ve Maliye Bakanlığı, mesut.kusen@vdk.gov.tr, ORC-ID: 0000-0001-7785-0423.

Küsen, M. (Ocak 2021). Koronavirüs (Covid-19) Krizi ve İnovatif Bir Varlık Vergisi , *Vergi Raporu*, 256, (21-34).

Anahtar Kelimeler: Varlık Vergisi, Covid-19, Koronavirüs Krizi, İnovasyon

JEL Sınıflandırma Kodları: H20, H25, H26

GİRİŞ

Küreselleşme ile insanlar arasında öncelikli olarak ekonomik ve kültürel alanda yaşanan etkileşim ve değişim, zamanla diğer alanlara da sıçramış özellikle şu an sağlık alanında yaşanan Koronavirüs (COVID-19) krizi tüm ülkelerin ortak sorunu haline gelmiştir. Bu sorun gelir eşitsizliğinin artması, bütçe açıklarının oluşması, sağlık ve eğitim sistemlerinin çöküşü gibi yıkıcı sonuçlar doğurmuş ve ülkeleri ortak çözüm mekanizmaları bulmaya itmiştir.

COVID-19'un küresel ekonomiye verdiği şok, 2008-2009 küresel finansal krizinden hem daha hızlı hem de daha şiddetli oldu. Borsalar % 50 veya daha fazla değer kaybetti, kredi piyasaları dondu, büyük iflaslar başladı, işsizlik oranları % 10'un üzerine çıktı ve küresel toplam GSYİH % 5 veya daha fazla yıllık oranda daraldı. Bu sayılan gelişmeler 2008 küresel finansal krizinde üç yıl içerisinde yaşanırken mevcut krizde bu olumsuz makroekonomik ve mali sonuçlar sadece üç hafta içinde gerçekleşti. 2008-2009 küresel mali krizinden sonra, gelirlerin önceki dönemlerine geri dönmesi ortalama sekiz yıl sürerken koronavirüs krizinin etkisinin on yıllarca sürebileceği tahmin edilmektedir.

Kriz sonucu oluşan bu bütçe açıklarını kapatmak için kullanılabilecek araçlardan biri olan vergi, devletlerin aslî fonksiyonlarını yerine getirmek için yapmak zorunda oldukları harcamaların finansmanında kullanacakları en önemli gelir kaynaklarıdır. Cebrî ve karşılıksız olarak toplanılan vergiler; ya servetin transferinden ya servetin getirilerinden ya da doğrudan servetin mülkiyeti üzerinden alınmaktadır.

Küresel bir sorun olan etkin bir vergi sisteminin başaranı ise; basit ve kolay anlaşılır olması,

sık sık değişmemesi, teknolojik altyapının olması, vergi bilincinin yerleşmiş olması ve en önemlisi de vergi yükünün adil olarak dağıtılmasına bağlıdır.

Koronavirüs (COVID-19) krizi ile birlikte aşırı artış gösteren gelir dağılımı adaletsizliği, işsizlik oranları ve genel fiyatlar, sosyal patlama, isyan ve yağmalama riskini artırdığından ülkeler yeni bir vergi koymanın ağır sonuçları olacağını şimdiden hesap etmektedirler.

Çalışmamızda bütçe açıklarının finansmanı için geçmiş yıllarda uygulanan ve günümüzde bazı ülkeler tarafından uygulanmakta olan Varlık Vergisinin yeniden kurgulanarak uygulamaya konulmasının, başarılı olup olamayacağı konusunda yapılan araştırmalar, istatistikler ve dünyada ki gelişmeler ışığında analizler yapılacak görüş ve öneriler sunulacaktır.

1- DÜNYADA KORONAVİRÜS (COVID-19) KRİZİNİN ETKİLERİ

Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) Nisan ayında yayımladığı "Dünya ekonomik Görünümü" adlı raporda Covid-19'un yayılması nedeniyle 2020 küresel büyüme tahminini düşürdü. Buna göre bu yıl küresel ekonominin % 3,3 büyümesi beklenirken - % 3 küçüleceğini tahmin ediyor. Önümüzdeki yıl için küresel ekonomik büyüme tahmini ise % 3,4'ten % 5,8'e yükseldi. IMF'nin bu raporuna göre ABD ekonomisi bu yıl % 5,9, Euro bölgesi ise % 7,5 küçülecek.

Yine aynı raporda Avrupa'nın önde gelen ekonomilerinden Almanya'nın bu yıl % 7 küçüleceği ve salgından en çok etkilenen İtalya'nın % 9,1, İngiliz ekonomisinin % 6,5 küçüleceği belirtiliyor. Gelişmekte olan ekonomiler için büyüme tahmini 2020'de % 4,4'ten - % 1'e geriledi. Küresel bü-

yüme tahminlerinde büyük bir belirsizlik yaşandığı belirlenen raporda, Birçok ülke sağlık şokunun neden olduğu çok katmanlı bir krizle karşı karşıya kaldığı, yurtiçi ekonomik aksamalar, düşen dış talep, sermaye akışının tersine dönmesi ve emtia fiyatlarında aşırı dalgalanmaya neden olacağı belirtiliyor.¹

Dünya bankasının Haziran 2020'de yayınladığı "Global Ekonomik Beklentiler" raporuna göre piyasa döviz kuru ağırlıkları kullanılarak 2020'de küresel GSYİH'de yüzde 5,2'lik bir daralma öngörüyor. Hükümetlerin ekonomik ve para politikası desteğiyle ekonomik gerilemeye karşı koyma konusundaki olağanüstü çabalarına rağmen, on yıllarca sürebilecek bir küresel durgunluk yaşanacağı tahmin ediliyor. Uzun vadede pandeminin

tetiklediği derin durgunluklar ise daha düşük yatırımlar, yüksek işsizlik, eğitim kaybı nedeniyle kalifiye insan sermayesinin erozyona uğraması ve küresel ticaret ve arz bağlantılarının parçalanması gibi küresel olumsuzluklara neden olması bekleniyor.²

Şu an itibarıyla dünyanın toplam GSMH'nin 87.7 Trilyon Dolar olarak hesaplanmaktadır.³

Buna göre küresel piyasalarda ortalama % 5'lik bir daralmanın dünyaya maliyeti yaklaşık 4.4 trilyon dolar olacaktır.

Aşağıdaki şekil de Dünya Bankası tarafından hazırlanan Küresel Ekonomik Beklentiler Raporuna göre küresel ekonomideki daralma beklentileri gösterilmiştir.

Şekil 1: Dünya Bankası küresel ekonomideki daralma beklentileri

Ülke / Bölge / Ekonomi Tipi	2020 Büyüme Projeksiyonu	2021 Tahmini
Amerika Birleşik Devletleri	-6.1%	4.0%
Euro Bölgesi	-9.1%	4.5%
Gelişmiş ekonomiler	-7.0%	3.9%
Gelişmekte olan ekonomiler	-2.5%	4.6%
Doğu Asya ve Pasifik	-0.5%	6.6%
Avrupa ve Orta Asya	-4.7%	3.6%
Latin Amerika ve Karayipler	-7.2%	2.8%
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	-4.2%	2.3%
Güney Asya	-2.7%	2.8%
Sahra-altı Afrika	-2.8%	3.1%
Küresel Büyüme	-5.2%	4.2%

Kaynak: "World Bank. 2020. Global Economic Prospects, Haziran 2020

¹ IMF. "Dünya ekonomik Görünümü Raporu". (<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020>) Erişim tarihi: 8 Ekim 2020.

² Dünya Bankası. "Global Ekonomik Beklentiler Raporu". (<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/33748/9781464815539.pdf>) Erişim tarihi: 8 Ekim 2020.

³ Dünya Bankası. "Dünya Bankası Verileri". (<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>) Erişim tarihi: 8 Ekim 2020.

2- DÜNYADA KORONAVİRÜS (COVID-19) KRİZİNE KARŞI ALINAN TEDBİRLER

Koronavirüs (COVID-19) krizinin ülkeler arasında hızlıca yayılması, birçok hükümeti salgını kontrol altına almak için benzeri görülmemiş önlemler almaya sevk etti. Bu harcamaların büyük bölümü birincil sorun olan sağlık harcamalarına giderken karantina tedbirleri kapsamında birçok işletmenin geçici olarak kapanması, seyahat ve dolaşıma getirilen kısıtlamalar, finansal piyasalarda kargaşaya, güven aşınmasına ve belirsizliğin artmasına neden oldu.

IMF verilerine göre sadece G20 ülkeleri koronavirüs (covid-19) kriziyle mücadele için doğrudan veya dolaylı olarak yaklaşık 10 Trilyon Dolar harcadılar.⁴

Genel olarak ülkeler aşağıda belirtilen destek paketleri üzerinden Koronavirüs (COVID-19) krizi ile mücadele etmeye çalışmışlardır.

1. İşletmelere kısa çalışma ödeneklerinin verilmesi,
2. Hibeler,
3. Vergi beyanname ve ödeme sürelerinin ertelenmesi
4. İşletmelere düşük faizli krediler sağlama,
5. İşsiz veya düşük gelirli olanlar için nakdi ve aynı yardımlar sağlanması,
6. Kira yardımları,
7. Borç ertelemelerinin yapılması ve haciz işlemlerini askıya alınması.
8. KDV oranlarını düşürülmesi
9. Bazı vergilerin kaldırması
10. Hızlı vergi iadelerinin yapılması
11. Sosyal güvenlik katkı paylarına verilen destek

3- KORONAVİRÜS (COVID-19) KRİZİNİN GELİR ADALETSİZLİĞİNE ETKİSİ

Güçlü ve müreffeh bir orta sınıf, başarılı bir ekonomi ve uyumlu bir toplum için çok önemlidir. Orta sınıf tüketimi sürdürür, eğitim, sağlık ve barınma yatırımlarının çoğunu yönlendirir ve vergi katkılarıyla sosyal güvenlik sistemlerini desteklemede kilit rol oynar. Güçlü bir orta sınıfa sahip toplumlar daha düşük suç oranlarına sahiptirler.

Bununla birlikte OECD üye ülkelerinde yapılan araştırmaya göre, gelir dağılımındaki en yüksek % 10'un toplam servetin neredeyse yarısını elinde tuttuğunu, en alttaki % 40'ın ise yalnızca % 3'üne sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca söz konusu raporda her üç kişiden biri ekonomik olarak yoksulluk düzeyinde bir yaşam standardında olduğu ve üç aylık geçim için gereken likit finansal varlıklara sahip olmadıkları tespit edilmiştir.⁵

COVID-19 salgınının bu yıl 88 milyon ila 115 milyon insanı aşırı yoksulluğa sürükleyeceği tahmin ediliyor ve ekonomik daralmanın boyutuna bağlı olarak sayının 2021 yılına kadar 150 milyona çıkması bekleniyor. İki yılda bir yapılan Yoksulluk ve Paylaşılan Refah Raporuna göre, günde 1,90 doların altında yaşamak olarak tanımlanan aşırı yoksulluk, 2020'de dünya nüfusunun % 9,1 ila % 9,4'ünü etkileyecek. Bu, 2017 yılında ki orana yani % 9,2 oranına gerileme anlamına gelecektir. Pandemi dünyayı sarsmasaydı, yoksulluk oranının 2020'de % 7,9'a düşmesi bekleniyordu.⁶

Yine Dünya Bankasının yaptığı duyuruya göre dünya nüfusunun onda birinden azı günde 1,90 dolardan daha az bir gelirle yaşarken, dünya nüfusunun dörtte birine yakını 3,20 dolar sınırının altında yaşıyor ve dünya nüfusunun % 40'ından

⁴ Battersby, B. Lam, R. Türe, E.(2020) "COVID-19 ile Mücadele için 9 Trilyon Dolarlık Küresel Mali Desteği izleme". (<https://blogs.imf.org/2020/05/20/tracking-the-9-trillion-global-fiscal-support-to-fight-covid-19/>) Erişim tarihi: 8 Ekim 2020.

⁵ OECD. "OECD Verileri". Verileri.(<https://www.oecd-ilibrary.org/sites/689afed1-en/index.html?itemId=/content/publication/689afed1-en>) Erişim tarihi: 10 Ekim 2020.

⁶ Dünya Bankası. "COVID-19, 2021'e Kadar 150 Milyon Aşırı Yoksul Eklenecek". (<https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/10/07/covid-19-to-add-as-many-as-150-million-extreme-poor-by-2021>) Erişim tarihi: 10 Ekim 2020.

fazlası - neredeyse 3,3 milyar insan 5,50 dolar sınırının altında yaşıyor.⁷

Yukarıda yapılan araştırma ve açıklamalardan görüleceği üzere Koronavirüs (COVID-19) krizi sonucu ortaya çıkan adaletsiz servet transferi orta sınıfı daha da eriterek birçok insanı yoksulluğa sürüklemiştir.

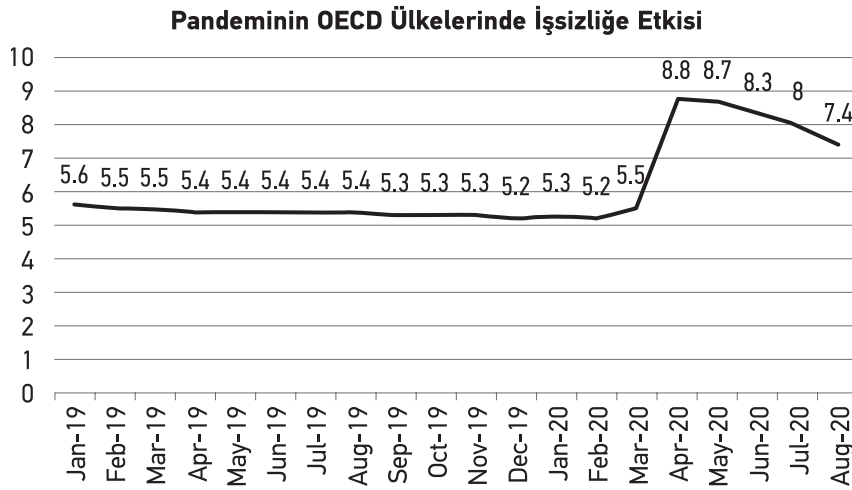
4- KORONAVİRÜS (COVID-19) KRİZİNİN İŞSİZLİĞE ETKİSİ

Çoğu gelişmiş ülkede, işletmelerin kapan-

maya zorlanması ve işyerlerinin yeni sosyal mesafe gereksinimlerine uyum sağlamak zorunda kalması nedeniyle işsizlikte büyük artışlara yol açtı. Buna cevaben, hükümetler kriz nedeniyle işini kaybedenleri tazmin ederek işçi ücretlerini ve gelirlerini sübvans ederek işleri korumaya çalıştılar.

Aşağıdaki şekilde Koronavirüs (COVID-19) krizinin OECD ülkelerinde işsizliğe olan etkisi gösterilmiştir.

Şekil 2: Pandeminin OECD Ülkelerinde İşsizliğe Etkisi

Kaynak: <https://data.oecd.org/unemp/harmonised-unemployment-rate-hur.htm>

Görüleceği üzere pandeminin başlangıcı olan mart ayında 1 aylık süreçte işsizlik oranlarında % 3,3'lük gibi büyük bir artış yaşanmıştır.

5- KORONAVİRÜS (COVID-19) KRİZİNİN DEVLET BÜTÇELERİNE ETKİSİ

Dünya genelinde koronavirüs (COVID-19) kri-

zi nedeniyle yapılan 10 Trilyon Dolarlık harcama sonucu oluşan bütçe açığının kümülatif olarak 2023'e kadar 30 Trilyon Dolar olacağı tahmin ediliyor.⁸

OECD tahminlerine göre, yerel borçlanmanın 2020'de artması ve 2021'de biraz azalması, yıllık borçlanmanın ortalama % 10 artarak dünya ça-

⁷ Dünya Bankası. "COVID-19 Salgını Sırasında Küresel Ekonomik Görünüm: Değişen Bir Dünya". (<https://www.worldbank.org/en/news/feature/2020/06/08/the-global-economic-outlook-during-the-covid-19-pandemic-a-changed-world>) Erişim tarihi: 10 Ekim 2020.

⁸ Rima Assi, "30 trilyon dolarlık açığı kapatmak: COVID-19 krizi sırasında ve sonrasında mali açıkları yönetmek için şimdi harekete geçmek". (<https://www.mckinsey.com/industries/public-and-social-sector/our-insights/closing-the-30-trillion-gap-acting-now-to-manage-fiscal-deficits-during-and-beyond-the-covid-19-crisis>) Erişim tarihi: 10 Ekim 2020.

pında yaklaşık 2,1 trilyon ABD dolarına ulaşması bekleniyor.⁹

6- KORONAVİRÜS (COVID-19) KRİZİNİN VERGİ GELİRLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

OECD tarafından hazırlanan raporda COVID-19 salgınının hem harcama hem de servet üzerinden alınan vergilerde güçlü bir düşüşle sonuçlanacağı öngörüldüğü ve buna göre COVID-19'dan kaynaklanan azalan ekonomik aktivite, istihdam ve tüketim ve özellikle kontrol önlemleri, gelir vergisi, kurumlar vergisi ve katma değer vergisinden tahsilatları da otomatik olarak azaltacağı belirtilmiştir.

Ayrıca, ülkeler tarafından uygulanan kurtarma paketleri çerçevesinde kararlaştırılan vergi indirimleri, muafiyetler, ertelemeler ve vergi oranlarında düşüş gibi önlemler, vergi gelirlerindeki düşüşü artıran diğer bir nedendir.¹⁰

7- KORONAVİRÜS (COVID-19) KRİZİ ve İNOVATİF BİR VARLIK VERGİSİ

Yukarıda ki tespit ve açıklamalardan da anlaşılacağı üzere Koronavirüs (COVID-19) krizinin ülkelere, sağlık, ekonomi, sosyal, eğitim, iş gü-

cü vs. birçok alanda kısa ve uzun vadede birçok olumsuz etkileri olacaktır. Bu olumsuzlukların başında muhakkak ki ekonomi gelmektedir. Devletlerin devasa bütçe açıkları ve azalan gelirleri, onları kaynak bulmak için onları farklı çözümlere yönlendireceği açıktır ki, bu yollardan biri de yeni vergilerin konulmasıdır.

Aşağıda Koronavirüs (COVID-19) krizinin olumsuz etkilerine karşı devletlerin uygulayabilecekleri inovatif yani yeniden kurgulanmış bir Varlık Vergisinin başarılı olup olmayacağına dair gelişmeler ve şartlar değerlendirilecektir.

7.1- Klasik Varlık Vergisi Nedir?

Varlık Vergisinin bilinen tarihteki ilk kaynağı Antik Yunanlılar tarafından özellikle savaş zamanlarında, en zengin Atinalılardan aldıkları *Eisphora* adında ki vergiye dayanmaktadır. Yakın tarihte ise 2. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya genelinde yoğun bir şekilde uygulanmaya başlayan varlık vergisi 1995 yılında 14 ülkede uygulanırken günümüzde sadece 3 ülke tarafından uygulanmaktadır.

Aşağıdaki şekilde varlık vergisi uygulayan ülkelerin uygulama kriterleri gösterilmiştir.

Şekil 3: Varlık Vergisi uygulama Kriterleri

Ülke	Oranı	Baz
Norveç	Belediye düzeyinde yüzde 0,7 ve ulusal düzeyde yüzde 0,15	Varlıkların gerçeğe uygun piyasa değeri eksi borç. Vergi, 1,5 milyon NOK (171,100 \$) üzerindeki servet değerine uygulanır.
İspanya	Bölgeye bağlı olarak yüzde 0,2 ila yüzde 2,5	Bölgeye göre değişebilir, ancak genellikle varlıkların değeri eksi yükümlülüklerin değeri.
İsviçre	Kantona göre değişir	Brüt varlıklar eksi borçlar.

Kaynak: <https://taxfoundation.org/wealth-tax-repeal-wealth-taxes-in-europe/>

⁹ OECD. "COVID-19'un bölgesel etkisi: Krizi hükümet düzeylerinde yönetmek". (<http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e-314e1/#section-d1e101>) Erişim tarihi: 10 Ekim 2020.

¹⁰ OECD. "COVID-19'un bölgesel etkisi: Krizi hükümet düzeylerinde yönetmek". (<http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e-314e1/#section-d1e1018>) Erişim tarihi: 10 Ekim 2020.

7.2- Klasik Varlık Vergisinin Özellikleri

Klasik varlık vergisinin dünyada uygulamalarına bakıldığında genel olarak ortak özelliklerinin aşağıdaki gibi olduğu tespit edilmiştir.

- 1- Belirlenen tutarda varlığı olan kişi ve kurumlardan alınır,
- 2- Her yıl uygulanır,
- 3- Değerleme yapılırken kişilerin tüm mal varlığı ve borçları hesaba katılır,
- 4- Artan oranlıdır,
- 5- Varlık yurt dışında da olsa hesaba katılır.

7.3- Klasik Varlık Vergisinin Olumsuz Yanları

OECD tarafından yayınlanan bir raporda devletlerin uygulamadan hızla kaldırdığı klasik varlık vergisinin olumsuz yanlarının kişilerin risk alma güdülerine ve girişimciliğe zarar verebileceğini, yeniliği kapatabileceği ve uzun vadeli büyümeyi etkileyebileceği belirtilmiştir.¹¹

Diğer bir araştırmaya göre Varlık Vergisi uygulayan ülkelerde aşağıdaki olumsuzluklar tespit edilmiştir.

Uygulamanın maliyetinin yüksek olması, çok sayıda varlığa sahip olmasına rağmen likit varlıkları az olan insanlar için ödeme zorluğunun olması, tasarruf ve yatırım kararlarını olumsuz etkilemesi, ülkelerden sermaye çıkışının olması ve beklenen geliri sağlayamadığı tespit edilmiştir.¹²

8- YENİDEN KURGULANMIŞ (İNOVATİF) BİR VARLIK VERGİSİ

8.1- İnovasyon Nedir?

İnovasyon, yeni fikirleri (ürün, metot veya

hizmet gibi) değer oluşturan çıktılara dönüştürme sürecidir. Bu terim genellikle teknoloji ile birlikte kullanılsa da sistemsel değişimler içinde kullanılmaktadır.¹³

8.2- İnovatif Varlık Vergisi Nedir?

İnovatif Varlık Vergisi, klasik varlık vergisini değişen dünya düzeninin kurallarıyla değerlendirerek her bir sürecin yeni dünya düzenine entegre edilmesidir.

Koronavirüs (COVID-19) krizi ile birlikte değişen alışkanlıklar, tüketim tercihleri, yatırım projeksiyonları vs. her alanda yeni normaller oluşmuştur. İşte bu geçiş aşamasında Klasik varlık vergisinin olumsuz yanları göz önüne alınarak yeniden kurgulanan bir varlık vergisinin başarılı bir şekilde uygulanabileceği düşünülmektedir.

Aşağıda yeni varlık vergisine dair öneriler sunulmuş olup tabii ki bu öneriler teknik olarak daha ayrıntılı değerlendirilmeye muhtaçtır. Bu hususların her biri ayrı çalışma konusu olacağından genel bir değerlendirme yapılmıştır.

8.3- İnovatif Varlık Vergisinin Genel Özellikleri Ne Olabilir?

Klasik varlık vergisine bakıldığında İnovatif Varlık Vergisinin genel özellikleri şu şekilde olması başarılı sonuçlar doğurabilecektir;

¹¹ OECD. "OECD'de Net Varlık Vergilerinin Rolü ve Tasarımı". (https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/the-role-and-design-of-net-wealth-taxes-in-the-oecd_9789264290303-en#page65) Erişim tarihi: 12 Ekim 2020.

¹² ROSALSKY, G. "Servet Vergisi Bu Kadar İyi Bir Fikirse, Avrupa Neden Onları Öldürdü? (<https://www.npr.org/sections/money/2019/02/26/698057356/if-a-wealth-tax-is-such-a-good-idea-why-did-europe-kill-theirs>) Erişim tarihi: 12 Ekim 2020.

¹³ WİKİPEDIA. "İnovasyon". (<https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%inovasyon>) Erişim tarihi: 12 Ekim 2020.

KRİTERLER	KLASİK VARLIK VERGİSİ	YENİ VARLIK VERGİSİ
İsim	Varlık vergisi	Dayanışma fonu
Uygulama dönemi	Her yıl	Olağan üstü zamanlarda
Mükellef	Gerçek-Tüzel Kişi	Gerçek-Tüzel Kişi
İstisna-Muafiyet	Var	Yok
Matrah kapsamı	Tüm mal varlıkları	Sadece likit varlıklar
Konuş sebebi	Sosyal ve iktisadi kalkınma ve ortak ihtiyaçları karşılama	Fakirlikle mücadele veya savunma harcamaları
Hedef kitle	Orta – üst - ultra sınıf zenginler	Üst-ultra sınıf zenginler
Vergi oranı	Artan oran	Sabit oran
Müeyyide	Var	Var
Hukuki ihtilaflar	İdari ve yargı yolu açık	İdari ve yargı yolu açık
Ulusal-küresel sınıflandırması	Ulusal	Küresel
Denetlenebilir olması	Denetim yok	Vergi alınan kişilere açık bir veri tabanı kurulabilir

Yukarıdaki tabloda klasik varlık vergisi ile önerilen yeni varlık vergisinin karşılaştırmalı özellikleri verilmiştir. Buna göre yeni varlık vergisi üzerinde önerilen en önemli değişiklikler aşağıda açıklanmıştır.

8.3.1- Bu Verginin Adı Ne Olabilir?

Yeni varlık vergisi, insanların ortak şikayeti olan vergi kavramından tamamen soyutlanması, insanların gönüllü uyumu açısından yenilik getirecektir. Bu verginin amacı olağanüstü durumlarda krizlerle mücadele olacağı için adı “Dayanışma Fonu” olabilir. Bu fonun şeffaf yönetimi ve raporlanması gibi hususlar uygulamanın başarı elde etmesinde etkin rol oynayacaktır.

8.3.2- Vergilendirme Dönemleri Ne Olabilir?

Klasik varlık vergisi her yıl sabit olduğundan zamanla kişiler mal varlıklarını gizleme yoluna gitmekte ve dolayısıyla matrah aşınması yaşanmaktadır. Yeni varlık vergisi yalnızca olağanüstü dönemlerde uygulanacağından sabit bir dönemi de olmayacaktır. Aniden getirilen bir uygulama olmalıdır.

8.3.3- Verginin Mükellefi Kimdir?

Yeni varlık vergisinin mükellefi hem tüzel hem de gerçek kişilerdir. Çünkü dünya ülkelerinin ortak ticaret ve vergi mevzuatına göre bu iki mükellefiyet türü mal varlığı edinebilmektedir. Buna göre varlık vergisinin amaçlarından biri olan aşırı birikmiş olan servetin yeniden dağıtımı, bu iki mükellefiyet türü üzerinden yapılabilecektir.

8.3.4- İstisna ve Muafiyet Olabilir mi?

Klasik Varlık Vergisi, mükelleflerin gayrimenkulleri de matraha dahil ettiğinden kişilerin şahsi eşyalarına istisna getirmiştir. Ancak yeni varlık vergisi mükelleflerin sadece likit değerlerini matraha dahil edildiğinden ve daha sade bir yapıda olması amaçlandığından istisna ve muafiyet kavramı yeni varlık vergisinde olmamalıdır.

8.3.5- Matrah Hangi Unsurları Kapsamalıdır?

Klasik varlık vergisi kişilerin tüm mal varlıklarını hesaba kattığından varlıkların değerlemesi ve belirlenmesi için yoğun bir çalışma ve insan gücü gerektirdiğinden zamanla verimsiz bir yapıya dönüşmüştür. Ayrıca gayrimenkulü çok olup

da likit varlığa sahip olmayan kişiler vergilerini ödemede zorluk yaşamışlardır. Bu nedenlerden dolayı yeni varlık vergisinde kişilerin sadece likit varlıkları matraha dahil edilmelidir. Bunlar nakit para, altın, hisse senetleri, tahvil, bono, çek, senet vs. değerler olabilir. Bunun yanında mükelleflerin borçları bu hesaptan tenzil edilip alacakları da eklenmelidir.

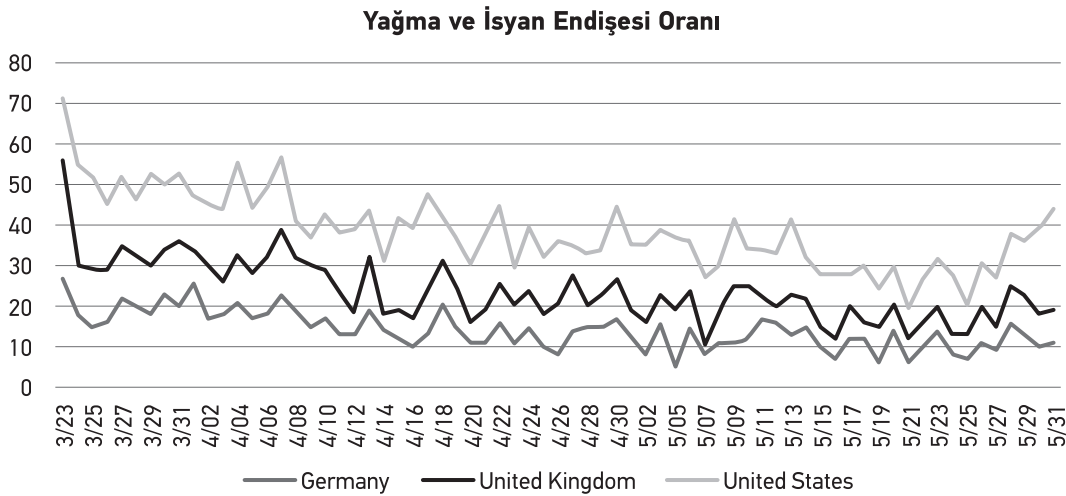
8.3.6- Yeni Varlık Vergisinin Konuş Sebebi

Klasik varlık vergisinde elde edilen vergi genel bütçeye dâhil edilir ve tüm harcamalarda kullanılabilir. Yeni varlık vergisinde ise gelirler, fakirlikle mücadele veya savunma harcamaları

gibi o krizin çözümüne has kalemlerde kullanılabilir. Çünkü bu dönemlerde yaşanan toplumsal çöküş zamanla isyan, grev veya yağmalamaya dönüşerek kitleleri olumlu veya olumsuz olarak harekete geçirmektedir.

Nitekim aşağıdaki anketten de görüleceği üzere koronavirüs (COVID-19) krizi ile birlikte başlayan grev ve yağmalama olaylarında ki artış insanları daha da endişeye sevk etmiştir. Şayet bu durum özellikle zengin sınıfın can ve mal güvenliği ile de ilgili olduğundan aslında bu uygulama toplumun muhtaç kesimine yapılan bir bypass olacaktır.

Şekil 4: Dünyada Yağma ve İsyan Endişesi Oranı

Kaynak: <https://www.statista.com/statistics/1109190/covid-19-pandemic-share-of-persons-worried-about-rioting-and-looting/>

Grafikten görüleceği üzere pandeminin başladığı 23 Marttan 31 Mayıs'a kadar yapılan ankette yağma ve isyan endişesinde sürekli artış ve azalışlar olmuştur.

Hatta dünyada birçok ülkede yağma ve isyan

olayları görülmüştür. Aşağıda bazı ülkelerden örnekler verilmiştir.

ABD: Chicago Yağmalama ve Koronavirüs'ün Ardından İşletmeler Mağazayı Kapatmayı Düşünüyor¹⁴

¹⁴ Joe BARRETT. "Chicago Yağmalama ve Koronavirüs'ün Ardından İşletmeler Mağazayı Kapatmayı Düşünüyor ." (<https://www.wsj.com/articles/after-chicago-looting-and-coronavirus-businesses-consider-closing-shop-11597180484>.) Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.

KOLOMBİYA: Kolombiya, Coronavirüs Serpintisi İnsanları İşten Çıkarırken Yağma Olaylarını Görüyor.¹⁵

IRAK: Coronavirus: Irak'ın miras alanları salgın ortasında yenilenen yağma dalgasından muzdarip.¹⁶

Yaşanılan bu olaylar pandeminin etkisi sonucu gelir adaletsizliğinin daha da artmasıyla birlikte insanların gıda, giyecek vb. ihtiyaçlarını artık gideremeyecek duruma düşmesinden sonra patlak vermiştir. Bu durum zengin kişiler için mal ve can güvenliği için tehdit oluşturmuştur.

8.3.7- Hedef Kitle Ne Olabilir?

Klasik varlık vergisi incelendiğinde orta sınıfın üstü sayılacak kesimden başlayarak zengin sayılan kişilerden varlık vergisi almaktadır. Bu durum verginin toplanmasında daha geniş taban ve daha fazla çaba demektir. Yeni varlık vergisinde ise vergilendirilecek kesim sadece üst ve ultra zengin olan insanlardır. Çünkü küreselleşme arttıkça gelir eşitsizliği de derinleşmekte olup asıl amaç servetin yoğunlaştığı kesimi vergilendirmektir.

Nitekim yardım kuruluşu Oxfam'ın Forbes ve Credit Suisse'in verilerini kullanarak hazırladığı raporda dünyadaki servet eşitsizliği ilgili olarak aşağıdaki sonuçlar çıkmıştır:

- En zengin 26 kişinin serveti dünya üzerindeki 3.8 milyar insanın servetine denk düştüğü,
- Dünyanın en zengin% 1'i, 6,9 milyar insanın iki katından fazla servete sahip olduğu,
- 2 bin 153 milyarderin, dünya nüfusunun yüzde 60'ını oluşturan 4,6 milyar kişiden daha zengin olduğu,

- Süper zenginler vergi yükümlülüklerinin yüzde 30'una kadar kaçındığı,
- Zenginler 2018 yılında servetini 900 milyar dolar artırdığı,
- Dünyadaki milyarder sayısının 2008 finansal krizinden bu yana iki katına çıktığı,
- En zenginlerin serveti yüzde 12 oranında artarken, dünya nüfusunun en yoksul yarısının varlığı yüzde 11 azaldığı,
- Dünyanın en zengin kişisi ise 112 milyar dolarlık servetiyle Amazon sitesinin sahibi Jeff Bezos oldu. Bezos'un servetinin yüzde 1'nin Etiyopya'nın sağlığa ayırdığı bütçeye eşit olduğu tespit edilmiştir.¹⁷

Yukarıdaki tespitlerden de görüleceği dünyada ki servet belli bir kesime yoğunlaşmıştır. Bu durumda uygulanacak Yeni Varlık Vergisi, toplumsal adaleti sağlamada bir nebze de olsa katkı sağlamış olacaktır.

8.3.8- Vergi Oranı Nasıl Uygulanabilir?

Klasik varlık vergisinde genellikle artan oranlı vergi konulmuştur. Yeni varlık vergisinde sabit oranlı bir verginin olması sade bir vergilendirme sistemi açısından verimli olabilir. Ayrıca hem oranın artması hem de vergilendirilecek servet tutarının artması insanları serveti gizlemeye daha da teşvik edebileceğinden sabit oran şeklinde uygulanabilir.

8.3.9- Şeffaf Bir Fon

Klasik varlık vergisinde verginin kime, neye ve nasıl harcanacağı gibi bilgiler devletin egemenlik hakları gereği sorgulanamaz. Ancak yeni varlık vergisinde kısmen de olsa vergi alınan

¹⁵ John OTIS. "Kolombiya işten çıkarmalardan sonra yağmalama olaylarını yaşıyor." (<https://www.npr.org/sections/coronavirus-live-updates/2020/07/17/891916303/colombia-sees-bouts-of-looting-as-coronavirus-fallout-puts-people-out-of-work>.) Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.

¹⁶ Sylvain MERCADIER. "Irak'ın miras alanları salgın ortasında yenilenen yağma dalgasından muzdarip." (<https://www.middle-easteye.net/news/iraq-looting-heritage-culture-coronavirus>.) Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.

¹⁷ Oxfam. "Oxfam Yıllık Rapor". (https://oi-files-d8-prod.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/2019-12/191219_Oxfam_Annual_Report_2018-19.pdf.) Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.

kişilere özel bir veri tabanı açılıp vergilerin genel olarak ne zaman, nasıl, nerede veya kimlere gibi soruların cevabını almaları, kişilerin sisteme entegre olmalarını ve gönüllü uyumlarını sağlayabileceklerdir.

8.3.10- Yeni Varlık Vergisinin En Önemli Unsuru Küresel Bir Vergi Olmalı

Koronavirüs (COVID-19) krizi ile birlikte ülkeler zor zamanlarda birlikte çalışmanın önemini daha da anladılar. Küreselleşmenin de etkisiyle birçok finansal örgüt ekonomi, sağlık ve sosyal alanlarda alınacak tedbirlerin artık uluslararası düzeyde alınması gerektiğini vurgulamaya başlamıştır.

Bu bağlamda Klasik varlık vergisi ulusal bir vergi olarak uygulanırken yeni varlık vergisi tüm ülkelerin ortak uygulayacağı bağlayıcı hükümler barındırmalıdır. Nitekim Koronavirüs (COVID-19) krizi ile birlikte birçok ülkede varlık vergisi getirilmesine dair çağrılar yapılmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıda belirtilmiştir.

OECD: Krizin benzeri görülmemiş doğası, bazı yeni vergi önlemlerinin tasarlanıp tasarlanmayacağı ve daha geleneksel olanların yeniden gözden geçirilip geçirilemeyeceği konusunda bir düşünceye yol açıyor. Bu, genel vergi sisteminin ilerlemesinin nasıl destekleneceğine dair düşünceler içerebilir. OECD / G20 Kapsayıcı Çerçeve BEPS ve diğer kuruluşlarla ilgili üye ülkelerle istişare halinde OECD, yeni fikirleri keşfetmeye

ve değerlendirmeye ve mevcut fikirleri yeniden gözden geçirmeye hazırdır. Örneğin **dayanışma vergileri**, karbon vergileri vb.¹⁸

VARLIK VERGİSİ ÇAĞRISI: 83 varlıklı kişilerden oluşan milyoner bir grup yayınladığı ortak duyuruda; *milyoner insanlar için 'acil, önemli ve kalıcı' daha yüksek vergiler getirilmesini talep ediyor.*¹⁹

CNBC: Dünya, koronavirüs krizinden dolayı dünya çapında uygulanacak varlık vergilerini görebilir.²⁰

AMERİKA SEÇİMLERİNDE VARLIK VERGİSİ VAATİ: ABD başkan adayları Senatör Warren ve Sanders Varlık Vergisi getirmeyi vaat ediyor.²¹

KORONAVİRÜS EKONOMİK ETKİSİ, Kaliforniya'nın en zenginlerini vergilendirme konusu daha fazla tartışılmaya başlandı.²²

Yukarıda örneklerden de anlaşılacağı üzere insanlar psikolojik olarak da bir varlık vergisinin gerekliliğini savunmaya başlamışlardır. Tam bu zamanda böyle bir verginin konulması normal zamana göre daha etkili olacaktır.

9- DEĞERLENDİRME

9.1- Sistemin Başarısı İçin Ne Yapılabilir?

Yeni varlık vergisinin başarılı olabilmesi için öncelikle mali anlamda küresel ademi merkeziyetçilik olmalıdır. Bununla birlikte servetin iyi ölçümlemesi gerekmektedir. Bununla en önemli unsuru uluslararası mali bilgi paylaşımının şeffaf ve hızlı olmasıdır. Ayrıca servetin kaymaması için

¹⁸ OECD, "Koronavirüs krizine yanıt olarak vergi ve maliye politikası: Güveni ve dayanıklılığı güçlendirmek". (<https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/tax-and-fiscal-policy-in-response-to-the-coronavirus-crisis-strengthening-confidence-and-resilience-60f640a8/>) Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.

¹⁹ Millionaires for Humanity Sign On Letter. "İnsanlık İçin Milyonerlerin İmzası". (<https://www.millionairesforhumanity.com/>) Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.

²⁰ Chloe TAYLOR. "Koronavirüs etkisiyle tüm dünya servet vergilerini görebilir." (<https://www.cnbc.com/2020/05/11/coronavirus-wealth-taxes-may-be-rolled-out-globally-economist-says.html>). Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.

²¹ Karl SIMITH. "Senatör Warren ve Senatör Sanders'in Varlık Vergisi Planlarının Analizi." (<https://taxfoundation.org/wealth-tax/#Basics>). Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.

²² Laurence DU SAULT. "Kaliforniya'nın en zenginlerini vergilendirme konusu daha fazla tartışılmaya başlandı" (<https://calmatters.org/california-divide/2020/08/coronavirus-economic-fallout-wealth-tax/>). Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.

dünyanın kara deliği olan vergi cennetlerine geçişin zorlaştırılması veya bu alanın yok edilmesi gerekmektedir. Yine ülkeler arasında vergi işbirliği ve çifte vergilendirmeyi ortadan kaldırmaya yönelik uluslararası standartlar gibi hususların tam anlamıyla uygulamaya konulması gerekmektedir.

9.2- Yeni Varlık Vergisinin Küresel Düzeyde Getirisi Ne Olabilir?

2017 yılında yapılan bir araştırmaya göre dünyada ortalama nakit olarak 80 trilyon dolar olduğu tahmin edilmektedir.²³

Yeni varlık vergisinin 2017 rakamlarına göre sadece nakit para üzerinden alındığı varsayılıp ve dünyanın en zenginlerinin bu paranın % 80'ine sahip olduğu göz önüne alınırsa yüzde 3'lük bir varlık vergisi dünya ülkelerine ortalama (80x %80) 64 trilyon dolar x %3 = 2 trilyon dolar gelir sağlayacaktır. Bu tutar sadece nakit para üzerinden yapılan hesaplama olup altın, tahvil, hisse senedi, bono gibi diğer varlıklarda hesaba katılırsa dünyada bir kerelik yeni varlık vergisinin uygulanması koronavirüs krizinin toplam maliyeti olan 10 trilyon doları finanse edebilecek bir potansiyele sahiptir.

Yine yapılan bir araştırmaya göre Avrupa da 10 yıl boyunca zenginlerden alınacak % 1'lik vergi Avrupa devletlerinin koronavirüs krizi nedeniyle yaptığı borçlanmayı finanse edebileceği hesaplanmıştır.²⁴

9.3- Yeni Varlık Vergisinin Ekonomik Etkileri

Yeni Varlık Vergisinin aşağıda sayılan maddelerin dışında, alt ve orta sınıfın desteklenmesiyle muhakkak ki çok yönlü ekonomik etkileri olacaktır. Buna göre normal ekonomik koşullar

altında yaşanabilecek ekonomik etkilerin aşağıdaki gibi olması beklenir;

- i. Dolaşımda ki fazla paranın çekilmesinde enflasyona karşı bir araç olarak da görülebilir,
- ii. Artan tüketim harcamaları çarpan etkisi yaparak yatırımları artırır,
- iii. Harcamaya bağlı olarak devletin vergi gelirleri artar,
- iv. Kişilerin borçlarını ödenmesiyle finans sektörünün yapısı güçlenir,
- v. Krizleri uzun vadeye yaymadan atlatılmasına yardımcı olur.

SONUÇ

Yukarıda yapılan araştırma ve açıklamalardan da görüleceği üzere Koronavirüs (COVID-19) krizinin başta sağlık olmak üzere ekonomik ve sosyal vs birçok alanda dünyaya yıkıcı etkileri olmuştur. Oluşan bütçe açıkları ve gelir dağılımındaki uçurumun artması ülkeleri etkin bir vergilendirme politikasından uzaklaştırmıştır.

Oluşan bu bütçe açıklarının finansmanı için geçmişte başarısız sonuçlar veren klasik varlık vergisinin dünya ülkeleri tarafından yeniden kurularak uygulamaya konulması belli şartlarda başarı getirebilecek bir finansman modeli olabilir.

Belki de yaşanan bu krizle mücadele süreci, dünya ülkelerini daha fazla ortak paydalarda buluşturarak özellikle fakirlikle mücadele de dünyaya iyi bir noktaya getirecektir.

KAYNAKÇA

- BATTERSBY, B. LAM, R. TÜRE, E. (2020) "COVID-19 ile Mücadele için 9 Trilyon Dolarlık Küresel Mali Desteği izleme". (<https://blogs.imf.org/2020/05/20/tra->

²³ CIA, "CIA Verileri". (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2215rank.html>) . Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.

²⁴ Landais C., Saez E., Zucman G.(2020). "Avrupa COVID müdahalesini finanse etmek için artan bir Avrupa varlık vergisi" (<https://voxeu.org/article/progressive-european-wealth-tax-fund-european-covid-response>) . Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.

- cking-the-9-trillion-global-fiscal-support-to-fight-covid-19/). Erişim tarihi: 8 Ekim 2020.
- TAYLOR, C. "Koronavirüs etkisiyle tüm dünya servet vergilerini görebilir." (<https://www.cnn.com/2020/05/11/coronavirus-wealth-taxes-may-be-rolled-out-globally-economist-says.html>). Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.
 - CIA, "CIA Verileri". (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2215rank.html>) . Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.
 - Dünya Bankası. "COVID-19 Salgını Sırasında Küresel Ekonomik Görünüm: Değişen Bir Dünya". (<https://www.worldbank.org/en/news/feature/2020/06/08/the-global-economic-outlook-during-the-covid-19-pandemic-a-changed-world>). Erişim tarihi: 10 Ekim 2020.
 - Dünya Bankası. "COVID-19, 2021'e Kadar 150 Milyon Aşırı Yoksul Eklenecek". (<https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/10/07/covid-19-to-add-as-many-as-150-million-extreme-poor-by-2021>) Erişim tarihi: 10 Ekim 2020.
 - Dünya Bankası. "Dünya Bankası Verileri". (<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>). Erişim tarihi: 8 Ekim 2020.
 - Dünya Bankası. "Global Ekonomik Beklentiler Raporu". (<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/33748/9781464815539.pdf>) Erişim tarihi: 8 Ekim 2020.
 - IMF. "Dünya ekonomik Görünümü Raporu". (<https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020>). Erişim tarihi: 8 Ekim 2020.
 - BARRETT, J. "Chicago Yağmalama ve Koronavirüs'ün Ardından İşletmeler Mağazayı Kapatmayı Düşünüyor ." (<https://www.wsj.com/articles/after-chicago-looting-and-coronavirus-businesses-consider-closing-shop-11597180484>). Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.
 - OTIS, J. "Kolombiya işten çıkarmalardan sonra yağmalama olaylarını yaşıyor." (<https://www.npr.org/sections/coronavirus-live-updates/2020/07/17/891916303/colombia-sees-bouts-of-looting-as-coronavirus-fallout-puts-people-out-of-work>.) Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.
 - SIMITH, K. "Senatör Warren ve Senatör Sanders'ın Varlık Vergisi Planlarının Analizi." (<https://taxfoundation.org/wealth-tax/#Basics>). Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.
 - LANDAİS, C., SAEZ, E., ZUCMAN, G.(2020). "Avrupa COVID müdahalesini finanse etmek için artan bir Avrupa varlık vergisi" (<https://voxeu.org/article/progressive-european-wealth-tax-fund-european-covid-response>). Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.
 - DU SAULT, L. "Kaliforniya'nın en zenginlerini vergilendirme konusu daha fazla tartışılmaya başlandı" (<https://calmatters.org/california-divide/2020/08/coronavirus-economic-fallout-wealth-tax/>). Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.
 - Millionaires for Humanity Sign On Letter. "İnsanlık İçin Milyonerlerin İmzası. (<https://www.millionairesforhumanity.com/>) Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.
 - OECD. "Koronavirüs krizine yanıt olarak vergi ve maliye politikası: Güveni ve dayanıklılığı güçlendirmek". (<https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/tax-and-fiscal-policy-in-response-to-the-coronavirus-crisis-strengthening-confidence-and-resilience-60f640a8/>). Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.
 - OECD. "COVID-19'un bölgesel etkisi: Krizi hükümet düzeylerinde yönetmek". (<http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/covid-19-regional-impacts-managing-the-crisis-at-the-government-level-60f640a8/>).

- www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/#section-d1e101). Erişim tarihi: 10 Ekim 2020.
- OECD. "COVID-19'un bölgesel etkisi: Krizi hükümet düzeylerinde yönetmek". (<http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/#section-d1e1018>). Erişim tarihi: 10 Ekim 2020.
 - OECD. "OECD Verileri". Verileri. (<https://www.oecd-ilibrary.org/sites/689afed1-en/index.html?itemId=/content/publication/689afed1-en>). Erişim tarihi: 10 Ekim 2020.
 - OECD. "OECD'de Net Varlık Vergilerinin Rolü ve Tasarımı". (https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/the-role-and-design-of-net-wealth-taxes-in-the-oecd_9789264290303-en#page65). Erişim tarihi: 12 Ekim 2020.
 - Oxfam. "Oxfam Yıllık Rapor". (https://oi-files-d8-prod.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/2019-12/191219_Oxfam_Annual_Report_2018-19.pdf). Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.
 - Rima Assi, "30 trilyon dolarlık açığı kapatmak: COVID-19 krizi sırasında ve sonrasında mali açıkları yönetmek için şimdi harekete geçmek". (<https://www.mckinsey.com/industries/public-and-social-sector/our-insights/closing-the-30-trillion-gap-acting-now-to-manage-fiscal-deficits-during-and-beyond-the-covid-19-crisis>). Erişim tarihi: 10 Ekim 2020.
 - ROSALSKY, G. "Servet Vergisi Bu Kadar İyi Bir Fikirse, Avrupa Neden Onları Öldürdü? (<https://www.npr.org/sections/money/2019/02/26/698057356/if-a-wealth-tax-is-such-a-good-idea-why-did-europe-kill-theirs>). Erişim tarihi: 12 Ekim 2020.
 - MERCADIER, S. "İrak'ın miras alanları salgın ortasında yenilenen yağma dalgasından muzdarip." (<https://www.middleeasteye.net/news/iraq-looting-heritage-culture-coronavirus>.) Erişim tarihi: 17 Ekim 2020.
 - WİKİPEDIA. "İnovasyon". (<https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%inovasyon>). Erişim tarihi: 12 Ekim 2020.